

CUỘC BẦU CỬ Ở ITALIA VÀ VẤN ĐỀ NỢ CÔNG Ở EU

PGS. TS. Nguyễn Văn Lịch

Đại sứ quán Việt Nam tại Italia

Cùng với khủng hoảng chung của châu Âu và EU, trong mấy năm qua, Italia đã rơi vào khủng hoảng vô cùng trầm trọng. Đất nước này đang rơi vào thời điểm suy thoái nghiêm trọng nhất trong vòng 20 năm trở lại đây. Trong thập niên qua, kinh tế Italia chỉ tăng trưởng chưa đầy 0,5%/năm, trong khi con số này ở các nước G8 là 1,25%. Năm 2012, Italia tăng trưởng yếu kém nhất tại châu Âu, với -2,4%, mức tồi tệ nhất kể từ năm 2009¹. Dự kiến, năm 2013, GDP của Italia vẫn giảm 1%. Hiện nay, tỉ lệ thất nghiệp ở Italia là hơn 11% và còn tăng. Thất nghiệp ở lớp người dưới 25 tuổi, thậm chí còn hơn 36%². Năm 2012, có tới hơn 100.000 doanh nghiệp của Italia phải đóng cửa. Là nền kinh tế lớn thứ tám thế giới và lớn thứ ba trong Eurozone, nhưng Italia lại là một con nợ khổng lồ, một trong số ít quốc gia có nợ công cao nhất thế giới, với khoảng 2.600 tỉ USD, tương đương 127% GDP, một tỉ lệ nợ công cao thứ hai Eurozone, chỉ sau Hy Lạp. Dự kiến, đến cuối năm 2013, nợ

công của Italia sẽ tăng lên tới 128,1% GDP. Phải đến năm 2014, tỉ lệ trên mới có thể giảm³. Hơn nữa, đây còn là một trong những nước góp phần gây ra tình trạng khủng hoảng nợ công ở châu Âu, từng khiến cho tương lai Eurozone trở nên bất bênh hơn bao giờ hết. Đồng thời với khó khăn trên, khả năng cạnh tranh của nền kinh tế Italia cũng khá yếu. Tình trạng trì trệ khá trầm trọng. Hiệu quả khai thác thị trường không cao. Mặt khác, tham nhũng và tội phạm có tổ chức trong nền kinh tế cũng khá nghiêm trọng... Hệ thống chính trị của Italia cũng có rất nhiều vấn đề cần thay đổi.

Những khó khăn trên đã đẩy Italia tiến sát bờ vực phá sản, buộc Thủ tướng Berlusconi phải từ chức và chính phủ kỹ trị của thủ tướng Monti lên cầm quyền. Sự xuất hiện của ông Monti trên cương vị Thủ tướng Italia được ví như một “cứu tinh” đối với Italia. Ông được đánh giá là một Thủ tướng đã “đạt được những điều tuyệt vời trong một khoảng thời gian ngắn”. Ông đã áp dụng những biện pháp “thắt lưng buộc bụng”

¹ <http://english.peopledaily.com.cn/90778/8154526.html>

² http://www.ansa.it/web/notizie/rubriche/english/2013/01/08/Youth-unemployment-tops-37-Italy-new-record_8040630.html

³ <http://www.vietnamplus.vn/Home/Italy-khong-can-them-chinh-sach-that-lung-buoc-bung-2013/20132/184415.vnplus>

nghiêm khắc, như một phương thuốc chữa trị cho “con bệnh” Italia. Sau hơn một năm dưới sự chèo lái của ông, Italia đã tạm thời đẩy lùi được nguy cơ vỡ nợ công, lấy lại niềm tin của các nhà đầu tư. Các chính sách cải cách đã đưa thâm hụt ngân sách của Italia từ 3,9% (năm 2011), về mức cho phép của EU là dưới 3% GDP (năm 2012). Lãi suất trái phiếu kỳ hạn 10 năm của Italia đã giảm hơn 200 điểm cơ sở. Ngày 22/2/2013, Phó Chủ tịch EC nhấn mạnh, nhờ những cố gắng của ông Monti, Italia không cần phải áp dụng thêm các biện pháp “thắt lưng buộc bụng” nhằm thực hiện các mục tiêu ngân sách của mình. Ông Monti đã bước đầu khôi phục được lòng tin của EU vào khả năng thoát khỏi khủng hoảng tài chính và nợ công. Chính phủ Mỹ đánh giá: “Chúng tôi thừa nhận những thành công của Mario Monti”⁴. Bộ trưởng Tài chính Đức cho rằng, dưới sự lãnh đạo của Monti, Italia đã đạt được nhiều tiến bộ. Người ta còn hy vọng, dù cuộc bầu cử có diễn ra theo hướng nào thì “các chính sách mà ông đưa ra sẽ tiếp tục được thực hiện sau cuộc bầu cử”⁵.

Như đã nói, các biện pháp thắt chặt chi tiêu, cắt giảm ngân sách của ông Monti, về vĩ mô, đã giải quyết được phần nào khó khăn cho Italia. Dù được đánh giá cao, nhưng những biện pháp khắc khổ của ông Monti cũng đã làm cho thu nhập của người dân giảm sút. Điều đó đã gây ra bất bình, giận dữ

của công chúng, mặc dù các nhà kinh tế cho rằng, chính phủ sắp tới của Italia vẫn phải tiếp tục theo đuổi các chính sách đã được ông Monti áp dụng, nếu không, khủng hoảng sẽ trở lại. Cừ tri Italia cho rằng, “thầy thuốc Monti” đã kê một toa thuốc quá đắng. Nếu tính cả kế hoạch cắt giảm chi tiêu dưới thời ông Berlusconi, Italia phải sẽ phải mang gánh nợ 300 tỉ Euro trong giai đoạn 2010-2014. “Phép màu Monti” đã nhanh chóng mất tác dụng. Nền kinh tế Italia vẫn trong vòng khủng hoảng. Tình trạng thất nghiệp chưa được cải thiện... Điều này khiến một số nhân vật muốn nói lòng chính sách “thắt lưng buộc bụng” tận dụng thời cơ để quay trở lại chính trường. Chính vì thế, đề nghị giảm thuế của cựu Thủ tướng Italia Berlusconi đã trở nên có sức hấp dẫn lớn.

Trong bối cảnh còn đang đầy những khó khăn ấy, ngày 24 và 25/2/2013, gần 50 triệu cử tri Italia đã đi bỏ phiếu bầu Quốc hội mới. Cuộc bầu cử này rất quan trọng đối với Italia trong bối cảnh nước này đang phải nỗ lực giải quyết các vấn đề kinh tế. Tham gia tranh cử lần này có nhiều đảng phái và liên minh chính trị. Ngoài Thủ tướng đương nhiệm Monti, còn có ứng cử viên Berlusconi - cựu Thủ tướng, lãnh đạo đảng Nhân dân tự do; Ứng cử viên Bersani, lãnh đạo đảng Dân chủ; Cuối cùng là ứng cử viên Grillo, đại diện cho Phong trào 5 sao (M5S).

Sau những ngày tranh cử quyết liệt và bỏ phiếu đầy căng thẳng, các đảng phái đã đạt được những kết quả như sau:

⁴ <http://www.lifeinitaly.com/news/en/173537>

⁵ <http://www.guardian.co.uk/world/2012/dec/10/monti-italy-eurozone-panic>

Cựu Thủ tướng Monti chỉ đạt 10,56% số phiếu. Nguyên nhân thất bại của ông xuất phát từ việc các phe đối thủ biết khai thác triệt để tâm lý thất vọng, bất mãn của đa số cử tri đối với các chính sách khắc khổ của ông. Các biện pháp tăng thuế để xiết chặt chi tiêu đã làm mất lòng dân. Họ cho rằng, các chính sách đó đã kim hãm kinh tế tăng trưởng, giảm phúc lợi xã hội, tăng nạn thất nghiệp. Đồng thời, họ cũng chỉ trích ông đã dễ cho các đảng trung dung và Thiên Chúa giáo lợi dụng hình ảnh, uy tín tại châu Âu và đứng sau "giật dây". Việc hình thành chính phủ mới tại Italia không có Monti đang làm thế giới lo ngại, vì nó có thể sẽ khiến Italia đi chệch khỏi quỹ đạo cải cách hiện nay, ảnh hưởng đến nỗ lực giải quyết khủng hoảng nợ công châu Âu, trong đó Italia đóng vai trò quan trọng. Sau cuộc bầu cử, ông Monti cảnh báo rằng, có một chủ nghĩa dân túy nguy hiểm ở Italia đang xuất hiện. Nó có thể làm quá trình hội nhập EU bị trật bánh. Thực ra, ngay từ khi ông Monti tuyên bố từ chức, trong EU đã rộ lên những thông tin lo ngại. Thậm chí, có người còn cho rằng "sẽ không có ai tiếp tục được những chính sách mà ông Monti đã theo đuổi"⁶. Bên cạnh đó, người ta cũng lo ngại việc đạt được đồng thuận trong EU có thể sẽ trở nên khó khăn hơn nếu thiếu ông Monti, người đã vượt qua sự phản đối của Đức tại Hội nghị thượng đỉnh vào tháng 6/2012, để giúp EU đạt được đồng thuận trong việc hỗ trợ tài chính cho các nước đang

gặp khó khăn. Như vậy tiến trình giải quyết nợ công của Italia sẽ thêm không ít gian truân.

Đảng Dân chủ của ông Bersani đạt số phiếu cao nhất, với 29,54%, nhưng vẫn không đủ khả năng để lập Chính phủ. Trong cương lĩnh tranh cử, ông Bersani cam kết sẽ tiếp tục các cải cách cứng rắn của ông Monti. Ông đang được chờ đợi như là một người "cứu Italia" vượt qua khủng hoảng. Tuy nhiên, qua một số tuyên bố, có thể thấy ông Bersani không tin tưởng vào chính sách "thắt lưng buộc bụng" hiện nay mà Đức và EU đang theo đuổi. Chính trị gia này cho rằng cần phải điều chỉnh chính sách để thúc đẩy đầu tư và tạo việc làm cho dù ông vẫn cam kết cắt giảm thâm hụt ngân sách, vẫn tiếp tục các cải cách mà Thủ tướng Monti khởi xướng. Ngày 6/3/2013, ông Bersani đã có cuộc trao đổi với Tổng thống Napolitano về chương trình 8 điểm của ông, nhằm điều hành đất nước sau cuộc tổng tuyển cử vừa qua. "*Những điểm này là rất cần thiết cho bất kỳ chính phủ nào*"⁷. Tuy nhiên, giới phân tích cho rằng, việc ông Bersani điều chỉnh và khôi phục sức mạnh của nền kinh tế Italia sẽ không dễ như những gì ông phát biểu. Đáng chú ý là ông Bersani cho biết, ông sẽ đệ trình các đề xuất cải cách lên Quốc hội, trong đó có những chính sách đối với châu Âu. Không rõ, liệu những chính sách đó có ảnh hưởng gì đến quá trình giải quyết khủng hoảng nợ công của EU? Nói cách khác, mặc dù thắng

⁶ <http://www.guardian.co.uk/world/2012/dec/10/mondi-italy-eurozone-panic>

⁷ <http://www.lifeinitaly.com/news/en/175905>

lợi trong bầu cử, nhưng ông Bersani sẽ không dễ gì trút bỏ được gánh nợ trên vai Italia, chứ đừng nói gì cho EU.

Đảng Nhân dân Tự do của cựu Thủ tướng Silvio Berlusconi đạt được 29,18% số phiếu. Đây cũng là một kết quả khá cao. Ông Berlusconi bị tố cáo có liên quan đến nhiều vụ bê bối tham nhũng và tình dục, cho nên việc ông ra tranh cử đã từng gây ra làn sóng phản đối và tranh cãi lớn trong đời sống chính trị, xã hội Italia. Tuy nhiên, với cam kết rằng, nếu thắng lợi, ông sẽ trích 4 tỉ Euro (khoảng 5,3 tỉ USD)⁸ từ tài sản cá nhân, để hoàn lại khoản thuế IMU mà người dân Italia đã phải nộp trong năm 2012, ông đã thu hút được nhiều cử tri ủng hộ. Người ta lo ngại, nếu ông Berlusconi thắng lợi, chính sách cải cách của ông Monti sẽ bị bãi bỏ, sẽ có tác động xấu đến nền kinh tế Italia. Đồng thời, quan hệ của Italia với các nước láng giềng sẽ xấu đi vì khuynh hướng chống đối các nước châu Âu của ông Berlusconi. Đây là một nguy cơ đối với quá trình giải quyết vấn đề nợ của Italia nói riêng, của EU nói chung. Rất may cho Italia, cũng là cho EU, đảng của ông Berlusconi đã không thắng cử. Ngay cả việc liên minh với đảng của ông để thành lập Chính phủ mới cũng bị các đảng khác từ chối. Ông Bersani đã bác bỏ khả năng hợp tác với ông Berlusconi do cương lĩnh của ông Berlusconi không “tương thích” với cương lĩnh của đảng Dân chủ. Còn ông

Grillo cho biết, sẽ không ủng hộ Chính phủ, dù là của ông Bersani hay ông Berlusconi. Từ trường hợp của ông cựu Thủ tướng này cho thấy, để gánh vác được trọng trách lúc này, các nhà chính trị ở Italia không chỉ cần có tiềm lực kinh tế, mà còn phải có cả đạo đức, uy tín chính trị nữa.

Đảng 5 ngôi sao (M5S) của ứng cử viên Beppe Grillo cũng đạt được 25,55% cử tri, so với dự đoán là 15-18%. Đây là một bất ngờ trong cuộc bầu cử này. Ông Grillo đã xuất hiện trong cuộc bầu cử này với hình ảnh một nhà lãnh đạo bình dân, gần gũi với những khó khăn của người dân, với những khẩu hiệu “chống chính trị” (*antipolitica*), chống giới ngân hàng, đòi cải tổ “bộ máy lãnh đạo già cỗi” tại Italia, phản đối việc Italia vay tiền của EU, kêu gọi trung cầu dân Italia đối với việc Italia tiếp tục tham gia hay ra khỏi EU... M5S còn phản đối tình trạng lãng phí chi tiêu, cũng như tệ tham nhũng đang phổ biến và là một vấn nạn của Italia. Ông Grillo cũng chỉ trích ông Monti về những thay đổi trong Luật Lao động, làm cho các công ty dễ dàng sa thải công nhân.

Các chính sách của M5S bao gồm: Đảm bảo thu nhập tối thiểu cho những người thất nghiệp; sử dụng Internet miễn phí; cải cách bầu cử; xóa bỏ việc nhà nước cung cấp tài chính cho các đảng phái, báo chí và giải quyết vấn đề đường xe lửa cao tốc ở miền Bắc Italia. Cử tri đã quá chán nản với những vấn đề chính trị của đất nước, nhưng họ cũng biết rất rõ rằng, khi lựa chọn M5S, họ sẽ phải

⁸ <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/5125c75a-8017-11e2-adbd-00144feabdc0.html#axzz2M5Yd6L1K>

chấp nhận những rủi ro. Người ta cũng còn không ít e ngại khi M5S lên nắm quyền. Chính vì thế, dù rất muốn thay đổi, dù phản đối gay gắt những gì đang diễn ra tại Italia, nhưng đảng của Grillo vẫn chưa hội đủ số phiếu cần thiết. Tuy nhiên, có thể Italia đang cần một sự đoạn tuyệt thật sự. Chính vì thế, hiện tượng Grillo rất thú vị, nhất là về mặt xã hội học. Việc M5S thắng lợi lớn như trên đã phản ánh một thực trạng không chỉ ở Italia, mà còn ở nhiều nước EU khác.

Tình hình khó khăn của công cuộc giải cứu nền kinh tế Italia, cộng với những giảm sút về lòng tin của cử tri đối với các nhà chính trị, đã làm cho người dân không còn hứng thú với bầu cử nữa. Tỷ lệ cử tri đi bầu cử tại Italia lần này chỉ đạt 75%, thấp nhất từ trước tới nay và giảm 6% so với đợt bầu cử năm 2008⁹, chính là một biểu hiện của sự thất vọng đối với tình hình đất nước.

Kết quả bầu cử này đã đẩy chính trường Italia lâm vào tình trạng bế tắc do không có một liên minh nào có thể kiểm soát được Quốc hội lưỡng viện (2 viện đều có quyền lực ngang bằng nhau) để có thể thành lập một Chính phủ. Italia có thể sẽ có một “Quốc hội treo”, không thể hoạt động có hiệu quả, “*sẽ đẩy Italia và Khu vực đồng Euro sớm trở lại khủng hoảng*”¹⁰. Do đó, các nhà phân tích cũng đã nêu ra nhiều kịch bản, kể cả việc phải tổ chức bầu cử lại, nhưng muốn làm được như vậy, Quốc hội mới sẽ phải thông

qua việc sửa đổi, bổ sung... Luật Bầu cử. Trong trường hợp Italia phải bỏ phiếu lại, cũng đồng nghĩa với việc “áp lực thị trường sẽ lớn đến nỗi Italy hầu như không thể chịu đựng”. Áp lực này có thể sẽ tồn tại dưới hình thức lãi suất trái phiếu chính phủ sẽ tăng. Do vậy, tất cả mọi người đều khẳng định rằng họ muốn tránh kịch bản này nếu có thể.

Các chuyên gia kinh tế của tổ chức RBC Capital Markets nhận định, trong một Quốc hội bị chia rẽ như hiện nay, bất cứ chính sách nào cũng sẽ là kết quả của các cuộc đăn xếp và thỏa thuận hậu trường liên miên. Điều này cũng đồng nghĩa với niềm tin của nhà đầu tư chắc chắn sẽ bị ảnh hưởng, tương lai chính trị của Italia vẫn không rõ ràng. Theo các phân tích, cho dù chính phủ liên minh nào được thành lập ở Italia, tình trạng suy thoái kinh tế kéo dài có thể sẽ vẫn tiếp tục ở nước này, bởi vì Chính phủ mới sẽ không đủ mạnh để theo đuổi các cuộc cải cách khắc nghiệt, nhằm tăng cường khả năng cạnh tranh cho nền kinh tế lớn thứ ba ở Eurozone này. Chính phủ nào được thành lập cũng đều rất khó khăn trong việc cầm quyền. Trong bài diễn văn đầu tiên sau bầu cử, ông Bersani nói: Chúng tôi biết rằng mình đang ở trong tình cảnh khó lường. Chúng tôi hiểu được những hiểm họa mà Italia phải đối mặt. Ông Berlusconi thì nói rằng, lúc này mọi người nên suy nghĩ sẽ làm gì tiếp theo để tránh phải bầu cử lại, “ai cũng phải chuẩn bị tinh thần hy sinh”. Tổng thống Napolitano sẽ trao quyền thành lập Chính phủ cho ông Bersani.

⁹ <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/c1bac28c-8035-11e2-aed5-00144fca8dc0.html#axzz2M5Yd6L1K>

¹⁰ RFI - 24/2/2013.

Tuy nhiên, hầu hết các chuyên gia chính trị cho rằng, nhiều khả năng nỗ lực của ông Bersani sẽ không thành công và kết cục, một chính phủ kỹ trị khác giống như chính phủ Monti sẽ được thành lập. Trước mắt, trong khi Chính phủ mới chưa có, Tổng thống Italia yêu cầu ông Monti vẫn nắm quyền điều hành. Thậm chí, cuối tháng 3/2013, ông còn kiêm cả chức Ngoại trưởng, sau khi Bộ trưởng Ngoại giao nước này từ chức. Quá trình hình thành một Chính phủ ở Italia sau bầu cử quả là đầy khó khăn, phức tạp. Trong khi đó, nhiều cử tri cho rằng, Italia cần phải thay đổi rất nhiều. Theo họ, các chính trị gia chỉ nghĩ về việc làm thế nào để giải quyết tình hình trước mắt và thực hiện các điều chỉnh nhỏ, mà thiếu tầm nhìn chiến lược cho đất nước. Họ là những thế hệ già cũ, không có khả năng thay đổi Italia. Nhiều cử tri *“không tin rằng, một chính phủ sau cuộc bầu cử này sẽ có thể giải quyết được bất kỳ vấn đề gì của Italia”*¹¹. Cuộc bầu cử sẽ không đem lại biến chuyển nhanh chóng... Đáng chú ý là tầng lớp thanh niên đang rất buồn bã với các chính trị gia. Theo họ, Chính phủ đã không tạo đủ việc làm cho lớp trẻ. Các chính trị gia đầu tư rất nhiều vào các thế hệ cũ, mà quên rằng lớp người 20-30 tuổi mới là lực lượng chủ yếu làm cho Italia phát triển, mới là tương lai của đất nước.

Cùng với bầu không khí bất ổn trên, nhiều khả năng Tổng thống Napolitano cũng sẽ sớm từ chức. Nhiệm kỳ của ông sẽ không

kéo dài sau tháng 5/2013. Ngày 18/4/2013, sẽ có cuộc họp đầu tiên về bầu Tổng thống mới. Ông đã nhiều lần nói rằng, sẽ là không phải nếu như ông bỏ nhiệm vụ Thủ tướng và sau đó, để cho người kế nhiệm giải quyết hậu quả. Tất cả những thông tin đó cho thấy Italia đang phải đối mặt với những lựa chọn khắc nghiệt. Một triển vọng còn đầy bất trắc với chính trường Italia. Tất nhiên, điều đó sẽ ảnh hưởng rất lớn đến triển vọng giải quyết vấn đề nợ công của Italia, cũng như của Eurozone.

Kết quả bầu cử tại Italia đã cho thấy sự phản đối mạnh mẽ của cử tri Italia nói riêng, của người dân EU nói chung đối với chính sách “thắt lưng, buộc bụng” mà nhiều nước Eurozone đang áp dụng. Bộ trưởng Tài chính Pháp cho rằng, thông điệp từ Italia là hãy thận trọng khi yêu cầu người dân phải hy sinh trong một thời gian dài và một toa thuốc khác cần được kê là “tăng trưởng trở lại”. Thực ra, hầu hết các nước EU đều đã áp dụng các biện pháp khắc khổ và đều gặp sự phản đối dữ dội. Bên cạnh những ưu điểm, các biện pháp này đã kìm hãm tăng trưởng, đẩy thất nghiệp lên cao và các chế độ lương, phúc lợi xã hội giảm sút. Người ta ví von rằng: Các cử tri châu Âu đã dùng đủ liều cắt giảm chi tiêu đau đớn mà Đức và các đồng minh phương Bắc đã sử dụng để “điều trị” cho các nước láng giềng kém may mắn. Biện pháp khắc khổ cũng là nguyên nhân chính khiến chính phủ nhiều nước sụp đổ như Ireland, Hy Lạp, Bồ Đào Nha, Tây Ban Nha,

¹¹ <http://www.bbc.co.uk/news/world/europe/>

Romania và ngày 20/2/2013 vừa qua là chính phủ Bungan¹². Mặc dù các nhà lãnh đạo châu Âu cố tình tránh né, nhưng sự thật là hầu hết các nước thành viên EU đang suy thoái. Ti lệ thanh niên thất nghiệp tại Hy Lạp hiện lên tới 60% và tại Tây Ban Nha là trên 50%. Như vậy, Italia chỉ là điển hình về hậu quả của những biện pháp khắc khổ mà thôi.

Đối với cử tri Italia, điều quan trọng và quyết định lúc này không phải là làm được gì trong EU và cho EU, mà cần làm cái gì có lợi nhất cho mình. Đối với các đảng phái chính trị, muốn thắng cử thì phải tập trung trước hết cho các vấn đề nội bộ, đáp ứng những đòi hỏi của cử tri, chứ không phải chơi “con chủ bài EU”. Để giải quyết những khó khăn của từng thành viên, điều quan trọng lúc này không phải là lấy EU ra làm mẫu số chung. Điều này cũng rất đúng về lý luận, đó là “phải giải quyết cụ thể một tình hình cụ thể”. Khi các thành viên bị khủng hoảng chính phủ thì EU không thể xúc tiến những cái cách cần thiết và triển vọng tiến tới “Liên minh chính trị” sẽ ngày càng xa vời.

Trái với mong đợi, cuộc bầu cử vừa qua đã đẩy Italia vào tình trạng ngày càng khó khăn. Người ta đã ví von: Sau “bệnh nhân Hy Lạp”, “bệnh nhân Italia” có thể sắp phải nhập viện. Kết quả bầu cử đã làm cục diện chính trường của Italia thay đổi, nhưng lại theo hướng tiếp tục bị chia rẽ hơn. Điều đó

cũng phần nào phản ánh tình hình chính trị chung trong EU là cử tri đã ngán ngẫm chính giới, không còn tin tưởng vào khả năng cầm quyền, cũng như khả năng xử lý khủng hoảng của các đảng phái chính trị lớn. Đó cũng chính là lý do giải thích tại sao đảng M5S đã giành được thắng lợi to lớn như trên.

Nhìn vào những gì diễn ra tại Italia, các nhà đầu tư lo ngại một Chính phủ mới có thể làm suy yếu, thậm chí phá hỏng những cải cách về kinh tế được ông Monti thực hiện. Đặc biệt, bộ máy mới có thể sẽ ảnh hưởng tới cơ hội đưa Italia thoát khỏi một thập niên tăng trưởng thấp. Trước những bất ổn trên, lãi suất trái phiếu của Italia đã tăng vọt. Điều này cho thấy thị trường đang cảnh giác hơn khi cho Italia vay tiền. Ngay sau ngày kết thúc bầu cử ở Italia, chứng khoán thế giới có một phiên chao đảo với sắc đỏ bao trùm. Giới quan sát nhận định, kết quả của cuộc bầu cử này có thể là một cú sốc cho nền kinh tế thế giới, bởi đây là sự kiện ảnh hưởng lớn đến tương lai của Eurozone vốn đang mở mịm trong cơn bão suy thoái. Đang có một tranh luận rằng, liệu ECB có tung ra chương trình mua trái phiếu để giúp Italia hay không. Thực tế, việc mua trái phiếu của ECB chỉ dành cho các nước nộp đơn xin hỗ trợ và phải chấp nhận các điều kiện cải cách cơ cấu. Bên cạnh đó, nguyên tắc của ECB là không can thiệp khi thị trường trái phiếu biến động ngắn hạn vì những tác động chính trị. Hơn thế nữa, ECB khẳng định sẽ không can thiệp, nếu Italia không thành lập được một chính

¹² <http://oilprice.com/Geopolitics/Europe/BULGARIA-RUSSIA-Bulgarian-Govt-Collapse-Prompts-Lash-Out-at-Russia.html>

phù ổn định, có khả năng tiến hành các cải cách cần thiết. Bất ổn ở Italia còn là một cú sốc đối với cả khu vực, khi nhiều người đang kỳ vọng cuộc bầu cử sẽ là cơ hội để Italia giải quyết các vấn đề kinh tế trong nước. Còn châu Âu đang trông chờ sự ổn định chính trị ở nước này để phục hồi nền kinh tế của họ trước cơn bão nợ công. Thậm chí, kết quả bầu cử của Italia cũng đã khiến thị trường chứng khoán toàn cầu giảm điểm. Bế tắc chính trị của Italia có thể sẽ nhen nhóm hoặc kích hoạt lại cuộc khủng hoảng nợ công và làm thu hẹp những “mầm xanh” phục hồi mới manh nha. Thực trạng trên sẽ đẩy Italia và Eurozone sớm trở lại khủng hoảng, đồng thời ảnh hưởng tiêu cực đến các nền kinh tế khác trong Eurozone. Một tác động rất nguy hại đối với EU là ý chí nhất thể hóa EU đang bị suy giảm nghiêm trọng. Sự đoàn kết gần bó trong EU đang bị xói mòn. Chính vì thế, đã có ý kiến cho rằng, bế tắc Italia đang “đánh thức” khủng hoảng nợ châu Âu. Nhiều quốc gia, nhất là các nước Eurozone pháp phòng chờ đợi kết quả bầu cử, khi nước này cần có một chính quyền đáng tin cậy, đủ can đảm để tiếp tục đưa Italia thoát khỏi khủng hoảng. Quả thực, cuộc bầu cử ở Italia đã gây chấn động, ít nhất là với khu vực EU.

Tình hình càng bi đát hơn khi ngày 27/2/2013, Moody's cho biết xếp hạng tín dụng của Italia đang bị đe dọa sau cuộc bầu cử. Trong khi đó, Fitch cảnh báo, bất ổn chính trị kéo dài có nguy cơ làm suy yếu vị thế của Italia trên các thị trường tài chính thế

giới. Fitch đã hạ mức xếp hạng tín dụng của Italia từ A- xuống BBB+ và cảnh báo khả năng tiếp tục hạ thấp nữa. Đức cũng cảnh báo về một hiệu ứng domino từ những rối loạn tài chính ở Italia. *“Italia không thể dừng lại ở hai phần ba của quá trình cải cách. Điều đó sẽ gây ra bất ổn không chỉ cho nước này, mà còn cho cả châu Âu”*¹³. Bất ổn chính trị ở Italia đã góp phần đẩy chi phí vay mượn trong Eurozone tăng lên. Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha và Hy Lạp đang bị đẩy gần hơn đến việc lại phải xin cứu trợ, nhất là đối với Tây Ban Nha. Bất ổn ở Italia có thể đưa nước này trở lại vòng xoáy của cuộc khủng hoảng tài chính. Đáng nguy hơn, nó có thể làm “lây bệnh” sang những thành viên khác của EU. Bộ trưởng Tài chính Tây Ban Nha nói trên hệ thống phát thanh quốc gia rằng: *“... khi sự ổn định chính trị của một quốc gia lân cận như Italia mà không chắc chắn, ngay lập tức sẽ ảnh hưởng đến chúng tôi”*¹⁴. Tình hình trên cũng đặt Đức vào thế khó khăn khi phải trợ giúp tài chính cho một quốc gia bỏ phiếu chống các biện pháp thắt lưng buộc bụng do EU đưa ra và được Đức hậu thuẫn. Đức sợ rằng Italia có thể từ bỏ chính sách đó và phá vỡ cam kết mà ông Monti đã thực hiện. Đức lo ngại Italia có thể liên kết với Pháp và Tây Ban Nha nhằm làm suy yếu các chính sách khắc khổ và tìm các giải pháp khác cho cuộc khủng hoảng ở Eurozone. Vì thế, nỗ lực của Đức nhằm đảm

¹³ <http://www.guardian.co.uk/world/2012/dec/10/monti-italy-eurozone-panic>

¹⁴ <http://www.guardian.co.uk/world/2012/dec/10/monti-italy-eurozone-panic>

bảo các chính phủ mới được bầu đi theo chiến lược mà nước này kêu gọi ngày càng trở lên khó khăn hơn. Cũng cần nói thêm rằng, năm 2012, Đức đã đồng ý cho Tây Ban Nha và Hy Lạp thêm thời gian để cắt giảm ngân sách, nhằm thúc đẩy tăng trưởng và tăng khả năng cạnh tranh của các nền kinh tế khác trong Eurozone. Tuy nhiên, nếu thêm “bệnh nhân Italia” này nữa, liệu Đức còn đủ khả năng, hay có muốn tiếp tục gánh vác vai trò trên nữa hay không...?

Như vậy, có thể khẳng định, thời gian tới sẽ tiếp tục là giai đoạn khó khăn của Italia, nhưng những hy vọng cũng không ít. Hiện nay, tình hình của Italia vẫn khả quan hơn nhiều, so với thời điểm tháng 11/2011, khi ông Berlusconi phải từ chức, để ông Monti lên thay. Trong một cuộc họp báo chung với Tổng thống Italia, Tổng thống Đức cho biết: *“Đức không lo ngại nguy cơ lây lan những tác động tiêu cực từ cuộc bầu cử này của Italia sang các nước châu Âu”*¹⁵. CNN cho biết, chừng nào Italia còn duy trì các cải cách, thì Eurozone sẽ không phải đối mặt với những leo thang mới của khủng hoảng nợ. Một chuyên gia nhận định: Italia là một nền kinh tế lớn và họ không thể hành xử vô trách nhiệm, hay làm bề mặt Eurozone. Cao ủy phụ trách kinh tế của EU bày tỏ: Chúng tôi tin vào các tổ chức và khả năng của tổng thống Napolitano sẽ nhanh chóng tìm ra một giải pháp, giúp Italia giải

quyết các thách thức phía trước, *“EU sẽ hợp tác chặt chẽ với Italia để hỗ trợ quốc gia này trước những khó khăn đang phải đối mặt”*¹⁶. Trong khi đó, IMF kêu gọi Italia cần hình thành một Chính phủ ổn định. *“Sự ổn định là luôn luôn là một điều tốt, điều cần thiết, không chỉ ở Italia”*. IMF cũng kêu gọi Italia tiếp tục cải cách, đặc biệt trong việc nâng cao năng suất và cải cách thị trường lao động. IMF cũng lưu ý rằng, tăng trưởng kinh tế và việc làm trong khu vực đồng tiền chung châu Âu vẫn còn rất yếu.

Đáp ứng những mong đợi trên của cộng đồng thế giới, tổng thống Napolitano nói rằng, bất kỳ Chính phủ nào của Italia cũng sẽ tôn trọng các cam kết với EU, bao gồm giảm thâm hụt và các cam kết nợ. Đầu tháng 3/2013, tại một hội nghị ở New York, Ngoại trưởng Italia nói với các nhà lãnh đạo kinh doanh và tài chính rằng, mặc dù kết quả cuộc bầu cử không rõ ràng, nhưng không có lý do để lo lắng về sự bất ổn trong nền kinh tế Italia. Ngày 16/3/2013, Quốc hội Italia đã bầu được Chủ tịch Thượng viện và Hạ viện. Đây được coi là thắng lợi bước đầu để tiến tới việc chấm dứt tình trạng bế tắc chính trị. Thông tin mới nhất cho biết, trước khó khăn chưa thành lập được Chính phủ, ngày 30/3/2013, “trong điều kiện khẩn cấp và đặc biệt khó khăn”, tổng thống Napolitano đã thành lập Ủy ban “Những người có nhiều

¹⁵ <http://www.ansa.it/web/notizie/rubriche/english/2013/02/28/German-President-sees-risk-Italy-contagion-8326427.html>

¹⁶ <http://www.lifeinitaly.com/news/en/173877>

kinh nghiệm”¹⁷, bao gồm các nhà lập pháp, chuyên gia chính trị và quan chức Ngân hàng Trung ương, để phá vỡ bế tắc sau bầu cử. Ủy ban này sẽ mất từ 8-10 ngày để đưa ra một chương trình cải cách, đặc biệt là về bầu cử và kinh tế. Tổng thống cho biết: Ủy ban sẽ giải quyết “những vấn đề nghiêm trọng, cấp bách và cơ bản”.

Với những thông tin trên, có thể khẳng định Italia sẽ sớm có một Chính phủ ổn định, đủ mạnh để gánh vác công việc vào lúc này. Khi đã có sự ổn định chính trị, việc giải quyết nợ công của Italia, cũng như cho EU trong năm 2013 chắc chắn sẽ khả quan hơn. Đây không chỉ là mong muốn của Italia, mà còn của cả khu vực.

Tài liệu tham khảo

1. *Bersani to make 5-6 proposals to Grillo reps.*

http://www.ansa.it/web/notizie/rubriche/english/2013/02/27/Bersani-make-5-6-proposals-Grillo-reps_8320105.html

2. *Center-left program to be published online.*

<http://www.lifeinitaly.com/news/en/175905>

3. *European markets hammered by Italian election uncertainty.*

<http://www.lifeinitaly.com/news/en/173930>

4. *Foreign minister reassures on Italy's post-vote prospects.*

http://www.ansa.it/web/notizie/rubriche/english/2013/03/05/Foreign-minister-reassures-Italy-post-vote-prospects_8352330.html

5. *Italy's 5-Star Movement not ruling out technocrat government.*

<http://www.lifeinitaly.com/news/en/175642>

6. *Italy election: Bersani's centre-left 'ahead in polls'*

BBC, 25 February 2013.

7. *Italy struggles with 'nightmare' election result.*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-21586340>

8. *Q&A: Italian election.*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-21327856>

9. *The six things wrong with Italy – and how to solve them.*

<http://www.guardian.co.uk/world/2013/feb/20/six-things-wrong-with-italy>

¹⁷http://www.ansa.it/web/notizie/rubriche/english/2013/04/02/Wise-men-make-proposals-8-10-days_8490581.html